

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

*МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ДЕРЖАВНОГО ПОДАТКОВОГО УНІВЕРСИТЕТУ*

**COMBAT HORTING AND ACTIVITIES
OF UKRAINIAN LAW ENFORCEMENT
AUTHORITIES**

ІРПІНЬ – 2022

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
ТА МИТНОЇ СПРАВИ
КАФЕДРА ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

***МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ***
**БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ**

**03–04 січня 2022 року
м. Ірпінь**

*Рекомендовано до друку Науково-методичною колегією
Національної федерації бойового хортингу України
(протокол від 08.01.2022 № 11).*

Організаційний комітет конференції

Голова оргкомітету:

Чмелюк В. В. – кандидат юридичних наук, професор кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету, полковник податкової міліції, учасник бойових дій.

Голова науково-методичної ради оргкомітету конференції:

Єрмоменко Е. А. – професор кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету, кандидат педагогічних наук, президент Національної федерації бойового хортингу України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, Заслужений тренер України, майстер спорту України міжнародного класу, майор десантно-штурмових військ ЗС України, учасник бойових дій.

Заступники голови оргкомітету:

Гришук В. Л. – кандидат юридичних наук, начальник кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету, підполковник податкової міліції, учасник бойових дій;

Бухтіяров О. А. – кандидат юридичних наук, заступник начальника кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету, учасник бойових дій.

Члени оргкомітету:

Параниця С. П. – кандидат юридичних наук, професор кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету, учасник бойових дій;

Антоненко С. А. – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, професор кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету;

Бадьора С. М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету;

Гарбовський Л. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету.

Є80 Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – 1738 с.

Збірник містить наукові роботи учасників конференції, дослідження з педагогіки, психології, філософії, історії, теорії і методики викладання бойового хортингу, проведені відповідно до угоди про співпрацю між Національною федерацією бойового хортингу України та Державним податковим університетом. Матеріали представляють узагальнені результати досліджень у напрямі теоретичних та практичних аспектів удосконалення професійних компетентностей фахівців бойового хортингу у системі правоохоронних органів України.

Матеріали подаються мовою оригіналу. За достовірність фактів, статистичних та інших даних, точність формулювань і висновки несуть відповідальність автори матеріалів.

ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАХОДІВ ДОПРИЗОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МОЛОДІ В НАВЧАЛЬНИХ ПРОЦЕС ШКІЛЬНОГО ГУРТКА БОЙОВОГО ХОРТИНГУ

ЄРЬОМЕНКО Едуард Анатолійович

Державний податковий університет

***Анотація.** У даній науковій статті визначено методи організації і проведення заходів військово-патріотичного виховання та допризовної підготовки молоді за методиками бойового хортингу, забезпечення реалізації програми національно-патріотичного виховання засобами бойового хортингу, метою дослідження є визначення основних характеристик бойового хортингу як чинника формування військово-патріотичних здібностей, національно-патріотичного виховання, фізичної культури та основ здоров'я учнівської молоді та наукове обґрунтування засобів позитивного впливу бойового хортингу, що сприяють вихованню у молоді військово-патріотичних навичок, цінностей здорового способу життя, всебічного розвитку, підвищенню рівня здоров'я за методикою виду спорту бойового хортингу. Дослідно-експериментальним шляхом перевірено ефективність запровадженої педагогічної системи національно-патріотичного виховання, формування військово-патріотичних здібностей, фізичної культури та основ здоров'я учнівської молоді засобами бойового хортингу, ціннісного ставлення до здоров'я та уникнення шкідливих звичок. Подано результати дослідження щодо формування військово-прикладних здібностей, цінностей здорового життя та ефективності організаційних форм національно-патріотичного виховання, спортивної дисципліни у процесі занять бойовим хортингом в умовах навчального процесу закладів освіти. У ході допризовної підготовки молоді набуває військових знань і практичних навичок в обсязі, необхідному для успішного засвоєння програми бойової підготовки. Допризовна підготовка включається до визначеної державною складовою закладів вищої, професійно-технічної і загальної середньої освіти та проводиться за затвердженими відповідно до законодавства програмами, погодженими з Міністерством оборони України. Керівництво допризовною підготовкою, програмним і методичним забезпеченням здійснює Міноборони, Міносвіти, а також інші центральні органи виконавчої влади, яким підпорядковані заклади освіти, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві держадміністрації та органи місцевого самоврядування. Міноборони за участю інших центральних органів виконавчої влади: розробляє і затверджує нормативно-правові акти з питань допризовної підготовки; організовує і проводить навчально-методичні збори офіцерів військових комісаріатів, які відповідають за допризовну підготовку; бере участь у розробленні програм допризовної підготовки; узагальнює досвід проведення допризовної підготовки. Безпосереднє керівництво допризовною підготовкою в оперативних командуваннях покладається на управління оперативного командування.*

***Ключові слова:** допризовна підготовка, військово-патріотичні здібності, бойовий хортинг, керівництво допризовною підготовкою, готовність до захисту України, патріотичні якості.*

Актуальність наукового дослідження. Як вже зазначалось Законом України від 25 березня 1992 року № 2232-ХІІ “Про військовий обов’язок і військову службу” визначено, що підготовка громадян України до військової служби включає патріотичне виховання, допризовну підготовку, підготовку призовників з військово-технічних спеціальностей, підготовку у військових оркестрах, військових ліцях та ліцях з посиленою військово-фізичною підготовкою, підготовку до вступу у вищі військові навчальні заклади та військові навчальні підрозділи закладів вищої освіти, військову підготовку у закладах вищої освіти за програмою підготовки офіцерів запасу, фізичну підготовку, лікувально-оздоровчу роботу, підвищення рівня освітньої підготовки, вивчення державної мови [12].

Виклад основного матеріалу. Порядок організації та проведення допризовної підготовки та підготовки призовників з військово-технічних спеціальностей визначається Положенням про допризовну підготовку та Положенням про підготовку призовників з військово-технічних спеціальностей, які затверджуються Кабінетом Міністрів України [1–11; 19–32].

Так, відповідно до Положення про допризовну підготовку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2000 р. № 1770, Допризовна підготовка є

складовою частиною підготовки юнаків допризовного і призовного віку до військової служби.

У ході допризовної підготовки молодь набуває військових знань і практичних навичок в обсязі, необхідному для успішного засвоєння програми бойової підготовки.

Допризовна підготовка включається до визначеної державою складової закладів вищої, професійно-технічної і загальної середньої освіти та проводиться за затвердженими відповідно до законодавства програмами, погодженими з Міністерством оборони України.

Керівництво допризовною підготовкою. Керівництво допризовною підготовкою, програмним і методичним забезпеченням здійснює Міноборони, Міносвіти, а також інші центральні органи виконавчої влади, яким підпорядковані заклади освіти, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві держадміністрації та органи місцевого самоврядування.

Міноборони за участю інших центральних органів виконавчої влади:

розробляє і затверджує нормативно-правові акти з питань допризовної підготовки;

організовує і проводить навчально-методичні збори офіцерів військових комісаріатів, які відповідають за допризовну підготовку;

бере участь у розробленні програм допризовної підготовки;

узагальнює досвід проведення допризовної підготовки.

Безпосереднє керівництво допризовною підготовкою в оперативних командуваннях покладається на управління оперативного командування.

Управління оперативного командування:

розробляють і здійснюють заходи щодо організації шефської роботи та патріотичного виховання юнаків силами військових частин і військових закладів вищої освіти незалежно від їх підпорядкування, розташованих на території оперативного командування;

ведуть облік і звітність за визначеними Міноборони питаннями з допризовної підготовки;

проводять настановні збори для освоєння спеціальності особами, які призначаються вперше на посаду викладача допризовної підготовки;

забезпечують заклади освіти озброєнням, боєприпасами і військовим майном відповідно до норм, визначених програмами допризовної підготовки;

надають допомогу Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевим держадміністраціям та органам місцевого самоврядування у створенні навчально-матеріальної бази закладів освіти, необхідної для проведення допризовної підготовки.

Начальники гарнізонів, командири з'єднань і військових частин, начальники військових закладів вищої освіти разом з військовими комісаріатами надають допомогу органам управління освітою, підпорядкованим місцевим органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування (далі – органи управління освітою), керівникам закладів освіти в організації військово-шефської роботи з юнаками.

Разом з органами управління освітою у повсякденному керівництві допризовною підготовкою беруть участь військовий комісаріат Автономної Республіки Крим, обласні, Київський та Севастопольський міські, районні (міські) військові комісаріати [13–18].

Військовий комісаріат Автономної Республіки Крим, обласні, Київський та Севастопольський міські, районні (міські) військові комісаріати:

підбивають підсумки допризовної підготовки за минулий і ставлять завдання на новий навчальний рік;

організують навчально-польові збори юнаків, які проходять допризовну підготовку в закладах освіти;

провадять добір кандидатів на посаду викладача допризовної підготовки;

організують і проводять методичну підготовку викладачів допризовної підготовки;

планують і організують стрільби з автомата (малокаліберної гвинтівки) бойовими патронами під час навчально-польових зборів юнаків, які проходять допризовну підготовку, показ їм науково-популярних, хронікально-документальних кінофільмів військово-патріотичної тематики; разом з начальниками гарнізонів, командирами військових частин і начальниками військових закладів вищої освіти організують військово-шефську роботу з юнаками;

вносять відповідні записи до облікової картки призовника і посвідчення про приписку юнаків, які закінчили повний курс допризовної підготовки, до призовної дільниці;

інформують місцеві держадміністрації та органи місцевого самоврядування про стан допризовної підготовки;

ведуть облік і звітність за визначеними Міністерством оборони України питаннями з допризовної підготовки.

Міністерство освіти і науки України, інші центральні органи виконавчої влади, яким підпорядковані заклади освіти:

здійснюють керівництво допризовною підготовкою;

забезпечують навчально-методичну підготовку викладачів допризовної підготовки;

планують і разом з управліннями оперативного командування організують настановні збори для освоєння спеціальності особами, які призначаються вперше на посаду викладача допризовної підготовки;

надають допомогу органам управління освітою в організації та проведенні допризовної підготовки, створенні навчально-матеріальної бази, зберіганні озброєння, боєприпасів і військового майна;

вивчають, узагальнюють і поширюють позитивний досвід проведення допризовної підготовки.

Органи управління освітою:

забезпечують виконання заходів з питань організації та проведення допризовної підготовки;

забезпечують охоплення юнаків допризовною підготовкою і належну якість її проведення;

сприяють створенню навчально-матеріальної бази і належних умов для одержання теоретичних знань і набуття практичних навичок юнаками під час проведення класних занять і навчально-польових зборів;

надають допомогу закладам освіти у встановленні та розвитку шефських зв'язків з розташованими на території області, міста, району військовими частинами, військовими закладами вищої освіти;

вивчають, узагальнюють і поширюють позитивний досвід проведення допризовної підготовки.

Керівник закладу освіти несе відповідальність за організацію та стан допризовної підготовки, військово-патріотичного виховання, створення і вдосконалення навчально-матеріальної бази, підготовку юнаків до навчально-польових зборів, зберігання озброєння, боєприпасів і військового майна.

Керівник закладу освіти:

забезпечує виконання програми допризовної підготовки і створення безпечних умов навчання;

виділяє приміщення і майданчики для проведення практичних занять з допризовної підготовки;

видає накази про початок і закінчення навчання з допризовної підготовки, призначення командирів взводів та відділень, проведення занять з стрільби з малокаліберної гвинтівки;

організовує облік, зберігання, ремонт та списання озброєння, боєприпасів і військового майна відповідно до встановленого порядку, не менш як один раз на три місяці особисто перевіряє стан цієї роботи;

контролює проведення занять викладачем допризовної підготовки, виносить на обговорення педагогічних рад не менш як один раз на рік питання щодо стану допризовної підготовки.

Викладачі допризовної підготовки. Викладачі допризовної підготовки (далі – викладачі) входять до штату закладів освіти і є відповідальними за підготовку юнаків допризовного віку, облік, зберігання, технічний стан та видачу озброєння, боєприпасів і військового майна, додержання встановлених правил і запобіжних заходів під час проведення занять [33–48]. На посади викладачів призначаються офіцери запасу або у відставці, які мають вищу освіту, спроможні за віком і станом здоров'я якісно проводити заняття, а також випускники педагогічних закладів вищої освіти за спеціальністю викладач допризовної підготовки і фізичного виховання.

У разі коли немає можливості укомплектувати ці посади офіцерами, викладачами можуть бути призначені добре підготовлені та досвідчені прапорщики (мічмани), сержанти (старшини), солдати (матроси) запасу з вищою освітою.

Підготовка викладачів допризовної підготовки і фізичного виховання проводиться на факультетах фізичного виховання та кафедрах військової підготовки педагогічних закладів вищої освіти.

На навчання приймаються чоловіки віком до 25 років, які пройшли строкову військову службу або військову службу за контрактом і відповідають вимогам підготовки офіцерів запасу [49–61]. Добір кандидатів провадять військові частини з числа військовослужбовців строкової служби, які підлягають звільненню в запас, а також військові комісаріати разом з органами управління освітою – з числа військовозобов'язаних, звільнених у запас після закінчення встановленого строку військової служби.

Викладач повинен знати вимоги щодо підготовки молоді до військової служби, постійно підвищувати свій професійний рівень.

Викладач:

організовує і проводить заняття з допризовної підготовки;

бере участь у створенні і вдосконаленні навчально-матеріальної бази, необхідної для проведення допризовної підготовки;

веде облік, зберігає та видає озброєння, боєприпаси і військове майно, не менш як один раз на місяць перевіряє їх наявність і технічний стан;

організовує разом з викладачем фізичної культури змагання з військово-прикладних видів спорту;

бере участь в організації та проведенні районних (міських) змагань з військово-прикладних видів спорту і цивільної оборони;

використовує військово-шефську допомогу для підвищення ефективності занять з допризовної підготовки;

веде роботу з військово-професійної орієнтації юнаків, відбору і підготовки їх для вступу до військових закладів вищої освіти;

бере участь у складанні характеристик на юнаків допризовного і призовного віку, проведенні заходів, пов'язаних з припискою громадян до призовних дільниць, а також забезпечує своєчасне прибуття юнаків за викликом у військові комісаріати.

Викладач планує свою роботу за розкладом занять, що затверджується керівником закладу освіти.

Викладачі систематично підвищують свій професійний рівень під час настановних зборів, навчання на факультетах при інститутах підвищення кваліфікації та

перепідготовки кадрів, навчально-методичних зборів перед початком навчального року, щомісячних одноденних методичних занять, триденних методичних занять у канікулярний період, роботи в методичній комісії закладу освіти і самостійно.

Курси підвищення кваліфікації викладачів організують органи управління освітою один раз на п'ять років [62–78]. Навчально-методичні збори проводяться перед початком навчального року за програмою, затвердженою військовим комісаріатом за погодженням з відповідними органами управління освітою та у справах цивільної оборони.

Щомісячні одноденні методичні заняття проводяться військовим комісаріатом разом з органами управління освітою та у справах цивільної оборони відповідно до специфіки навчального процесу закладів освіти. День проведення цих занять установлює військовий комісар за домовленістю з органом управління освітою.

Викладачам надається один день на тиждень для методичної підготовки.

Для забезпечення керівництва навчально-методичною роботою з допризовної підготовки при військових комісаріатах створюються позаштатні методичні ради. Робота позаштатної методичної ради планується на рік.

Склад методичної ради, плани її роботи, розклад навчально-методичних зборів і методичних занять затверджує військовий комісар за погодженням з відповідним органом управління освітою.

У військових комісаріатах ведеться журнал обліку методичної підготовки викладачів допризовної підготовки, в органах охорони здоров'я – викладачів основ медичних знань закладів освіти.

Оплата праці викладачів проводиться на умовах, передбачених для викладачів навчальних закладів відповідно до законодавства.

Позакласна робота з допризовної підготовки, військово-патріотична робота з юнаками, а також керівництво гуртками, обладнання військового кабінету, кімнати зберігання зброї та стрілецького тиру і завідування ними провадяться за додаткову плату у порядку і розмірах, установлених Міносвіти.

Організація та проведення допризовної підготовки. Допризовну підготовку організують і проводять за відповідними програмами. Згідно з програмами у закладах освіти розробляється потижневий план допризовної підготовки на навчальний рік. Заняття з цього предмета включають до загального розкладу занять і проводять по класах та навчальних групах, що іменуються взводами. Взводи поділяються на відділення.

Керівник закладу освіти призначає командирів взводів і відділень.

Навчання юнаків умінню стріляти з автомата (малокаліберної гвинтівки) бойовими патронами проводиться на стрільбищах і в тирах військових частин, вищих військових закладів освіти, організацій Товариства сприяння обороні України (ТСО України) і спортивних організацій.

Час, місце і порядок проведення стрільб визначає військовий комісар, який їх організує за погодженням з начальниками гарнізону, військового закладу вищої освіти, командиром військової частини і до початку навчального року повідомляє про це місцеву держадміністрацію та орган місцевого самоврядування.

У разі організації стрільб на стрільбищах і в тирах, що належать організаціям ТСО України, керівництво стрільбами здійснює офіцер військового комісаріату разом з працівниками ТСО України [79–88]. За розпорядженням управління оперативного командування для цього можуть бути призначені офіцери, прапорщики (мічмани), сержанти (старшини) військових частин і військових закладів вищої освіти.

Після закінчення навчання за програмами допризовної підготовки в закладі загальної середньої освіти організуються змагання з військово-прикладних видів спорту.

Матеріально-технічне забезпечення допризовної підготовки. У закладах освіти створюється і постійно вдосконалюється навчально-матеріальна база. У разі відсутності у

зкладах освіти стрілецького тиру за рішенням місцевої держадміністрації або органу місцевого самоврядування заняття з вогневої підготовки проводяться у стрілецьких тирах інших закладів освіти.

Зкладам освіти озброєння, боєприпаси і військове майно видають органи постачання оперативних командувань через військові комісаріати відповідно до встановлених норм.

Озброєння і боєприпаси видаються за наявності виданого в установленому порядку уповноваженим органом дозволу на їх зберігання.

Перевезення озброєння, боєприпасів і військового майна до закладів освіти планують органи військових сполучень відповідно до заявок органів постачання оперативних командувань і здійснюють у порядку, встановленому для військових перевезень, за рахунок Міністерства оборони України.

Ремонт озброєння і військового майна закладів освіти проводиться у ремонтних підприємствах (майстернях) оперативних командувань.

Згідно з програмами допризовної підготовки органи управління у справах цивільної оборони та органи охорони здоров'я забезпечують заклади освіти навчальним майном відповідно до заявок органів управління освітою.

Контроль за проведенням допризовної підготовки. Контроль за проведенням допризовної підготовки здійснюють Міністерство оборони України, Міністерство освіти і науки України, інші центральні органи виконавчої влади, яким підпорядковані заклади освіти, а також управління оперативного командування, військові комісаріати разом з органами управління освітою, у справах цивільної оборони та органами охорони здоров'я [89–94]. Перевірка якості засвоєння юнаками програм допризовної підготовки, методичної підготовки викладачів допризовної підготовки, стану навчально-матеріальної бази та організації військово-патріотичного виховання молоді проводиться у закладі загальної середньої освіти не менш як один раз на три роки.

За результатами перевірки складається акт, що затверджується особою, за дорученням якої проводиться перевірка.

Вимоги до ключових компетенцій з допризовної підготовки.

Випускник повинен:

мати уявлення:

про наукові, філософських і релігійних картинах світобудови;

сутності призначення і сенс життя людини;

про ринкову економіку, про різні політичні течії і партії, принципах вивчення суспільних і політичних процесів;

про процеси і явища суспільного життя;

про основні закономірності, видах діяльності, спілкування;

основи вітчизняної і світової культури;

про сферу освіти як особливої області, яка забезпечує трансляцію культури від покоління до покоління.

знати:

етичні та правові норми;

основні теорії в області соціально-гуманітарних і психолого-педагогічних наук;

сучасні вітчизняні та зарубіжні розвиваючі програми і технології розвитку і виховання учнів і студентів;

теорії цілісного педагогічного процесу як об'єкта діяльності педагога;

оптимальні умови протікання педагогічного процесу формування особистості;

вимоги нормативних і законодавчих документів по організації початкового військового навчання і підготовки юнаків до військової служби;

основні положення Воєнної доктрини України.

вміти:

оцінювати з методологічних позицій проблеми і процеси суспільного життя країни, місце в ній своєї професійної діяльності;

ставити мету і формувати завдання, пов'язані з реалізацією професійних функцій, з використанням для їх вирішення методів вивчених наук;

аргументовано відстоювати свою точку зору;

організовувати свою працю на науковій основі, володіти комп'ютерними методами збору, обробки та зберігання інформації, застосовуваними в сфері професійної діяльності;

реалізовувати провідну управлінську функцію, яка визначається трьома компонентами: особистісним, змістовним і процесуальним.

застосовувати отримані знання для вирішення педагогічних, навчально-виховних і науково-методичних завдань, з урахуванням вікових та індивідуально-типологічних відмінностей учнів в конкретних педагогічних ситуаціях;

на високому ідейному, методичному і науковому рівні проводити заняття по початкової військової підготовки та військово-патріотичного виховання учнів, виховувати у них любов, повагу до професії захисника Батьківщини, дисциплінованість, старанність, піклуватися про їх фізичний розвиток.

мати навички:

роботи в професійно-педагогічній діяльності в сфері освіти;

в організації та проведенні військово-патріотичного виховання молоді;

в плануванні і керівництві науково-дослідною роботою учнів;

в організації і проведенні позаурочної роботи в закладах загальної середньої освіти;

створення і розвитку навчально-матеріальної бази початкової військової підготовки;

володіння державною мовою України і мовою офіційного спілкування.

бути компетентним:

у вирішенні психолого-педагогічних цілей, завдань відповідно до кваліфікаційної характеристики фахівця і займаної посади;

підтримувати тісні ділові зв'язки з колективами закладів освіти, відділом у справах оборони району, міста, з шефство військовими частинами, підприємствами та організаціями Міністерства Оборони України.

ключові компетенції:

формує (оволодіння змістом навчання, ефективно застосування знань і умінь):

формувати цілісну систему універсальних знань, навичок, а також досвід самостійної діяльності та особистої відповідальності учнів, що визначають сучасну якість освіти;

здатність постійно нарощувати і розвивати свою компетенцію;

організовувати взаємозв'язок своїх знань і впорядковувати їх.

дослідна (критичне мислення, самореалізація особистості):

формувати аналітичний підхід до педагогічних явищ, професійний інтерес, критичне мислення, смак до педагогічної теорії і науковому педагогічній творчості;

прийом, переробка, видача інформації; перетворення інформації (читання, конспектування), мас-медійні, мультимедійні технології, комп'ютерна грамотність; володіння електронною, інтернет-технологією.

предметні компетенції:

комунікативна (контакт, інформація, відносини):

володіння технологіями усного та письмового спілкування на різних мовах, у тому числі і комп'ютерного програмування.

технологічна (володіння сучасними педагогічними технологіями):

знання сучасних технологій навчання і вміння регулярно отримувати ці знання;

набір взаємозв'язаних навичок, здібностей і технологій, що забезпечує ефективно вирішення певних завдань, ситуацій.

контролює (відповідність стандарту):

формулювання конкретних, вимірних результатів освітнього процесу відповідно до поставлених цілей (стратегією);

аргументовану підбір показників оцінювання кожного результату;

вибір адекватних цим цілям форм і методів контрольної діяльності (збору педагогічної інформації).

спеціальні компетенції:

програми (оволодіння програмою навчання);

організувати свої власні прийоми вивчення;

вміти вирішувати проблеми;

самостійно займатися своїм навчанням.

міжпредметна (інтеграція знань предметів);

забезпечення взаємозв'язку предметів природничо-наукового і гуманітарного циклів і їх зв'язок з трудовим навчанням учнів.

володіння навичками використання телекомунікаційних технологій з конкретного предмета, з урахуванням його специфіки.

Соціальна (усвідомлення соціальних особливостей);

готовність і здатність мобілізувати професійно важливі якості, що забезпечують продуктивність безпосередньої трудової діяльності фахівця;

підготовленість до самостійного виконання професійних дій, оцінці результатів своєї праці;

розвивати (пошук особистісних резервів):

здатність аналітично мислити і здійснювати комплексний підхід до виконання своїх обов'язків.

креативна (творче мислення):

знання і вміння цілепокладання, планування, аналізу, рефлексії, самооцінки навчально-пізнавальної діяльності, оволодіння креативними навичками продуктивної діяльності: добуванням знань безпосередньо з реальності, володінням прийомами дій в нестандартних ситуаціях, евристичними методами вирішення проблем [95–99]. В рамках цієї компетенції визначаються вимоги відповідної функціональної грамотності: уміння відрізняти факти від домислів, володіння вимірними навичками, використання імовірнісних, статистичних та інших методів пізнання.

Організаційно-методична (створення власних дидактичних і контрольних вимірних матеріалів):

виражена в практичній готовності до здійснення видів професійної діяльності, пов'язаної з навчанням початкової військової підготовки в системі загальної середньої освіти, заснованої на системі теоретичних знань.

систематизуюча компетенція:

представляє систему потоку матеріалів та інформації від моменту отримання через всі стадії освітнього процесу і орієнтоване на майбутню діяльність;

вміння ставити цілі, планувати, сортувати за значимістю отриману інформацію, відповідально ставитися до своєї діяльності, повноцінно використовувати особистісні ресурси;

переробка, видача інформації, перетворення інформації (читання, конспектування);

систематизація досліджень, знань, понять, фактів, спостережень.

Вимоги до загальної освіченості:

Результати навчання виражаються через компетенції і проектується на підставі Дублінських дескрипторів 1 рівня навчання (рівень бакалавра).

Дескриптори першого рівня припускають здатності:

демонструвати знання і розуміння в області, що вивчається, включаючи елементи найкращих знань в цій сфері;

застосовувати ці знання і розуміння на професійному рівні;
формулювати аргументи і вирішувати проблеми в досліджуваній області;
здійснювати збір та інтерпретацію інформації для формування суджень з урахуванням соціальних, етичних і наукових міркувань;
повідомляти інформацію, ідеї, проблеми та рішення, як фахівцям, так і неспеціалістам.
володіти базовими знаннями в області природничих (соціальних, гуманітарних, економічних) дисциплін, що сприяють формуванню високоосвіченої особистості з широким кругозором і культурою мислення;
володіти загальною методологією професійної діяльності і розвитку професійної творчості;
володіти навичками поведінки з сучасною технікою, вміти використовувати інформаційні технології в сфері професійної діяльності;
володіти навичками придбання нових знань, необхідних для повсякденної професійної діяльності та продовження освіти в магістратурі.

Вимоги до соціально-етичної компетенції
знати соціально-етичні цінності, засновані на громадській думці, традиціях, звичаях, громадських нормах і орієнтуватися на них у своїй професійній діяльності;
дотримуватися норм ділової етики, володіти етичними і правовими нормами поведінки;
знати традиції і культуру народів України;
бути толерантним до традицій, культури інших народів світу;
знати основи правової системи та законодавства України;
знати тенденції соціального розвитку суспільства;
вміти адекватно орієнтуватися в різних соціальних ситуаціях;
бути здатним працювати в команді, коректно відстоювати свою точку зору, пропонувати нові рішення;
вміти знаходити компроміси, співвідносити свою думку з думкою колективу;
прагнути до професійного та особистісного зростання.

Вимоги до економічних і організаційно-управлінських компетенцій
володіти основами економічних знань, мати наукові уявлення про менеджмент, маркетинг, фінанси тощо;
знати і розуміти цілі і методи державного регулювання економіки, роль державного сектора в економіці;
знати основні правила і норми наукової організації праці.

Вимоги до готовності зміни соціальних, економічних, професійних ролей, географічної та соціальної мобільності в умовах наростаючого динамізму змін і невизначеностей.
вміти орієнтуватися в сучасних інформаційних потоках і адаптуватися до динамічно мінливих явищ і процесів у світовій економіці;
бути гнучким і мобільним в різних умовах і ситуаціях, пов'язаних з професійною діяльністю;
володіти навичками ефективного прийняття рішень економічного і організаційного характеру в умовах невизначеності і ризику.

Спеціальні компетенції розробляються для кожної спеціальності вищої освіти з урахуванням вимог роботодавців і соціального запиту суспільства.

Рівень отриманих знань в рамках обов'язкового мінімуму і пропонованого вузом обсягу навчального навантаження забезпечується різними видами контролю.

Контроль навчальних досягнень учнів і оцінка їх знань по циклах дисциплін або з окремих дисциплін здійснюється Офісом реєстратора на рубіжних етапах навчального процесу (по завершенні кожного академічного періоду і навчального року) і повинна бути орієнтована на підсумкові результати навчання.

Контроль знань, умінь, навичок і компетенцій випускників здійснюється під час проведення їх підсумкової атестації.

Особам, які завершили навчання за освітньою програмою вищої освіти присуджується академічний ступінь "бакалавр" і (або) присвоюється кваліфікація і видається диплом державного зразка з додатком (транскрипт).

Вимоги до професійних якостей вчителів усіх спеціальностей.

Посадові обов'язки. Здійснює навчання і виховання учнів з урахуванням специфіки навчального предмета, відповідно до Державних стандартів освіти. Сприяє формуванню загальної культури особистості школяра і його соціалізації, виявляє і сприяє розвитку індивідуальних здібностей учнів і вихованців. Використовує різноманітні форми, прийоми, методи і засоби навчання. Складає необхідні плани по предмету, що викладається. Забезпечує отримання учнями та вихованцями знань, умінь і навичок не нижче рівня, передбаченого відповідними державними загальнообов'язковими стандартами освіти. Бере участь у розробленні та виконанні освітніх програм, несе відповідальність за реалізацію їх в повному обсязі відповідно до навчального плану і розкладу занять. Бере участь в діяльності методичних об'єднань та інших формах методичної роботи.

Систематично підвищує свою професійну кваліфікацію. Здійснює зв'язок з батьками або особами, що їх замінюють. Підтримує навчальну дисципліну, режим відвідування занять. Виконує вимоги техніки безпеки під час експлуатації обладнання. Несе відповідальність за життя і здоров'я дітей під час навчального процесу.

Додатково для викладача-організатора початкової військової підготовки (НВП): організовує військово-патріотичне виховання школярів. Спільно із заступником директора з виховної роботи, класними керівниками розробляє план військово-патріотичної роботи на навчальний рік і забезпечує його виконання. Вживає заходів щодо розвитку та зміцнення матеріальної бази Захисту України організації освіти, збереження обладнання та інвентарю, дотримання санітарно-гігієнічних вимог. Бере участь у відборі юнаків для вступу до військових закладів освіти.

Організовує та проводить роботу з постановки на первинний військовий облік. Проводить заняття з початкової військової підготовки в навчальний і позаурочний час, керує гуртками з вивчення основ військової справи, проводить практичні заняття і тренування по діям в надзвичайних ситуаціях. Несе повну відповідальність за кабінет з предмета "Захисту України" і кімнату для зберігання спеціального майна, розробляє план цивільної оборони, готує і проводить заняття з цивільної оборони в організаціях освіти, відпрацьовує заходи щодо дії в екстремальних ситуаціях, забезпечує готовність захисних споруд, індивідуальних засобів захисту з громадянської оборони в екстремальних ситуаціях.

Повинен знати: Конституцію України, закони України "Про освіту", "Про права дитини в Україні" і інші нормативні правові акти з питань освіти; основи загальнотеоретичних дисциплін в обсязі, необхідному для вирішення педагогічних, науково-методичних, організаційно-управлінських завдань; теорію педагогіки, психології, вікову фізіологію, шкільну гігієну, методика викладання предмета, методика виховної роботи; навчальні плани, програми і підручники; вимоги до обладнання та устаткування учбового кабінету; засоби навчання та їх дидактичні можливості; основні напрями розвитку педагогічної науки; основи законодавства про працю.

Додатково для викладача-організатора предмета "Захист України": Закон України "Про військовий обов'язок і військову службу", нормативні правові акти з питань військового обліку громадян України.

Вимоги до кваліфікації вчителів інформатики, музики, співу, малювання, Захисту України, трудового навчання, фізичної культури, креслення, вчителів спеціальних

дисциплін спеціалізованих закладів освіти, вчителів предметів варіативної частини Базового навчального плану (валеології, прикладної економіки, екології та інших):

фахівець вищого рівня кваліфікації без категорії:

вищу педагогічну освіту або вищу професійну освіту за відповідною спеціальністю без пред'явлення вимог до педагогічного стажу;

фахівець вищого рівня кваліфікації другої категорії:

вищу педагогічну освіту і стаж роботи на посаді вчителя не менше 3 років або вищу професійну освіту за відповідною спеціальністю і стаж роботи на посаді вчителя не менше 4 років;

фахівець вищого рівня кваліфікації першої категорії:

вищу педагогічну освіту і стаж роботи на посаді вчителя не менше 4 років або вищу професійну освіту за відповідною спеціальністю і стаж роботи на посаді вчителя не менше 5 років, або наявність вченого ступеня кандидата наук і стаж роботи на посаді вчителя не менше 2 років або наукового ступеня доктора наук і стаж

роботи на посаді вчителя не менше 1 року;

фахівець вищого рівня кваліфікації вищої категорії:

вищу педагогічну освіту і стаж роботи на посаді вчителя не менше 5 років або вищу професійну освіту за відповідною спеціальністю і стаж роботи на посаді вчителя не менше 6 років; або наявність вченого ступеня кандидата наук і стаж роботи на посаді вчителя не менше 3 років або наукового ступеня доктора наук і стаж

роботи на посаді вчителя не менше 2 років.

фахівець середнього рівня кваліфікації без категорії:

середню педагогічну або середню професійну освіту за відповідною спеціальністю без пред'явлення вимог до стажу роботи;

фахівець середнього рівня кваліфікації другої категорії:

середню педагогічну освіту і стаж роботи на посаді вчителя не менше 3 років або середню професійну освіту за відповідною спеціальністю і стаж роботи на посаді вчителя не менше 4 років;

фахівець середнього рівня кваліфікації першої категорії:

середню педагогічну освіту і стаж роботи на посаді вчителя не менше 4 років або середню професійну освіту за відповідною спеціальністю і стаж роботи на посаді вчителя не менше 5 років;

фахівець середнього рівня кваліфікації вищої категорії:

середню педагогічну освіту і стаж роботи на посаді вчителя не менше 5 років або середню професійну освіту за відповідною спеціальністю і стаж роботи на посаді вчителя не менше 6 років.

Примітка: посаду вчителя загальноосвітньої школи з загальною середньою, початковим професійною освітою відноситься на одну категорію нижче посади вчителя з середньою професійною освітою без категорії.

Особи, які закінчили середні школи з XI педагогічним класом до 1995 року, відносяться до фахівців із середнім педагогічною освітою.

Однією з основних завдань вчителя Захисту України є військово-патріотичне виховання допризовної молоді, на підставі цього ми розглянемо принципи військово-патріотичного виховання.

Принципи військово-патріотичного виховання

Основні принципи військово-патріотичного виховання:

зв'язку виховання з життям, працею, практикою;

виховання в колективі і через колектив;

поваги до особистості учня в поєднанні з вимогливістю;

опори на позитивне;

відповідності виховного процесу віковим особливостям дітей;
відповідності виховання індивідуальним особливостям;
єдності виховних впливів узгодженості та наступності в військово-патріотичного виховання;

використання історичного досвіду захисту Батьківщини;

відповідності військово-патріотичного виховання учнів вимогам військової служби.

Основоположні принципи та напрями їх реалізації. Серед основних принципів військово-патріотичного виховання, що представляють собою вихідні керівні положення під час здійснення практичної діяльності в цій сфері, виділяються: науковість; гуманізм; демократизм; пріоритетність історичного, культурного спадщини, її духовних цінностей і традицій; системність, наступність і безперервність у розвитку молоді, з урахуванням особливостей її різних категорій; різноманіття форм, методів і засобів, що використовуються з метою забезпечення ефективності виховання; його спрямованість на розвиток можливостей, здібностей і якостей кожної особистості на основі індивідуального підходу; тісний і нерозривний зв'язок з іншими видами виховання.

Реалізація цих принципів в процесі військово-патріотичного виховання молоді покликана забезпечити розвиток у неї нового, по-справжньому зацікавленого ставлення до військової і державної служби, готовності до гідного виконання функції щодо захисту України і здійснюється за такими основними напрямками.

Духовно-моральний – усвідомлення особистістю вищих цінностей, ідеалів і орієнтирів, соціально значущих процесів і явищ реального життя, здатність керуватися ними в якості визначальних принципів, позицій в практичній діяльності і поведінці, включає: розвиток високої культури і освіченості, усвідомлення ідеї, в ім'я якої проявляється готовність до гідного служінню Батьківщині, формування високоморальних, професійно-етичних норм поведінки, якостей військової честі, відповідальності і колективізму.

Історичний – пізнання нашого коріння, усвідомлення неповторності України, його долі, нерозривності з нею, гордості за причетність до діянь предків і сучасників і історичну відповідальність за виконання конституційного та військового обов'язку, політичних і правових подій і процесів в суспільстві і державі, військової політики, основних положень концепції безпеки країни і військової доктрини, місця і ролі Збройних Сил України, інших військ, військових формувань в політичній системі суспільства і держави.

Включає ознайомлення з законами держави, особливо з правами і обов'язками громадянина України, з функціями і правовими основами діяльності військової організації суспільства, усвідомлення положень Військової присяги, військових статутів, вимог командирів, начальників, старших посадових осіб.

Патріотичний – виховання найважливіших духовно-моральних і культурно-історичних цінностей, що відбивають специфіку формування та розвитку нашого суспільства і держави, національної самосвідомості, способу життя, світорозуміння і долі Українців, включає: безмежну любов і відданість своїй Батьківщині; гордість за приналежність до великого народу, до його звершень, випробувань і проблем; шанування національних святинь і символів; готовність до гідного і самовідданому служінню суспільству і державі.

Професійно-діяльнісної – формування сумлінного і відповідального ставлення до праці, пов'язаному зі служінням Батьківщині, прагнення до активного прояву професійно-трудова якостей в інтересах успішного виконання службових обов'язків і поставлених завдань, включає: мотиви, цілі і завдання, ціннісні орієнтації професійно-діяльнісної самореалізації особистості, професійні домагання і націленість на досягнення високих результатів діяльності, здатність результативно і з високою ефективністю виконувати службові обов'язки і досягати конкретних цілей, вміння прогнозувати і реалізовувати плани свого професійного зростання.

Психологічний – формування у молоді високої психологічної стійкості, готовності до виконання складних і відповідальних завдань в будь-яких умовах обстановки, здатності долати труднощі та злидні військової та інших видів державної служби, найважливіших психологічних якостей, необхідних для успішного життя і діяльності в колективі підрозділу, частини. Включає:

вивчення та прогнозування соціально-психологічних процесів у військових та інших колективах;

профілактику негативних явищ і проявів адекватної поведінки;

зняття психологічної напруженості,

подолання стресу,

формування психологічних якостей з урахуванням особливостей різних категорій особового складу, кожної особистості; індивідуально-виховну роботу в процесі професійного відбору і на основі його результатів.

Виховання на військових традиціях, що є стійкими, що історично склалися, що передаються з покоління в покоління специфічні форми відносин у військовій організації суспільства у вигляді порядку, правил і норм поведінки, духовних цінностей, моральних установок і звичаїв, пов'язаних з виконанням навчально-бойових завдань, організацією військової та інших видів державної служби і побуту. Найважливішими військовими традиціями, що надають найбільший виховний вплив на молодь, є:

вірність військовій присязі, Бойовому Прапору і Прапору військового флоту;

служіння інтересам народу, самовідданість і самопожертву в бою заради досягнення спільної перемоги;

масовий героїзм і мужність під час, коли вирішується доля незалежності України;

військова доблесть, вміння стійко переносити труднощі військової служби;

демократизм взаємин між військовослужбовцями і взаємна довіра;

гуманне ставлення до поваленого ворога, населенню зарубіжних країн і полоненим.

Всі ці напрями органічно взаємопов'язані між собою, об'єднані в процесі практичної діяльності метою, завданнями, духовно-моральними і світоглядними засадами, принципами, формами і методами військово-патріотичного виховання.

Методи і форми військово-патріотичного виховання учнів. Під методами виховання розуміється сукупність способів і прийомів педагогічного впливу на учнів є метою формування у них свідомості і поведінки.

По суті своїй методи військово-патріотичного виховання є загальні методи виховання, що застосовуються в школі з урахуванням особливостей предмета позакласної, позашкільної роботи з підготовки учнів до служби в Збройних Силах України.

Застосування методів не може бути шаблонним. Головне полягає в тому, щоб кожен викладач-організатор предмета “Захист України” глибоко зрозумів, був переконаний в необхідності активних методів виховання. Єдність навчально-виховного процесу зумовлює важливу роль в ньому не тільки методів виховання, але і методів навчання. Методи навчання здійснюють як навчальну і розвиваючу функції, так і виховує.

Викладач-організатор предмета “Захист України” визначає зміст заняття в рамках, обумовлених програмою предмета, виділяє основні і додаткові факти, знання яких забезпечує вирішення навчальних і виховних завдань: намічає порядок, форму та методику ведення заняття.

Метод навчання – основний метод формування світогляду, моральної моралі, застосовуючи який військовий керівник безпосередньо впливає на свідомість, почуття, волю учнів, спрямовує їх розвиток, домагається перетворення норм моралі в керівництво до дії учнів у всіх умовах навчальної, трудової, а в разі необхідності і бойової обстановки.

На заняттях з предмета “Захист України” метод навчання широко застосовується під час засвоєння фундаментальних соціально-політичних понять, таких як війна і її цілі,

обов'язок, особиста відповідальність за захист України, фактори перемоги в бою, військова наука, військове мистецтво, патріотизм тощо. Метод навчання є провідним і під час формування основ свідомої військової дисципліни, виховання прагнення молоді розвивати героїчні традиції народу, для посилення мотивів до бездоганної військової служби, а також інших позитивних якостей особистості.

Навчання здійснюється за допомогою роз'яснення, докази, спростування, інформації, порівняння, практичного показу і інших форм, прийомів, способів;

Роз'яснення застосовується під час ознайомлення з новими положеннями, явищами, розгляду складних питань змісту, вимог і правил військової служби;

Під час доказу використовуються аргументи, факти, приклади, за допомогою яких вчитель предмету “Захист України” передає учням громадський (військовий) досвід, усуває сумніви учнів, стверджує правильну точку зору. Це вимагає великих знань, особливої витримки, чіткості у викладі думок, вміння аналізувати, порівнювати, узагальнювати, знаходити вагомі аргументи, яскраві факти, переконливі приклади з досвіду війни, трудових буднів, свого особистого досвіду служби в Збройних Силах України;

Поряд з переконанням і доказом словом є переконання і доказ справою, коли особисті дії вчителя допризовної підготовки, що проводяться на заняттях факти сьогоденних трудових буднів свідчать на користь того чи іншого положення.

Переконання справою є сильним прийомом формування цілеспрямованості учня, єдності слова і справи.

На заняттях можуть бути використані такі форми переконання учнів, як розповідь, бесіда з класом або окремим учнем, виступи, доповіді, інструктажі, відповіді на питання учнів, військова та військово-технічна інформація, переконання прикладом.

Інформація повинна бути строго наукова і фактично точна. Не слід захоплюватися повчаннями і повчаннями. Важливо прагнути на основі яскравих і точних фактів активізувати мислення учнів, залучити їх до співпереживання і діяльності.

Метод прикладу. В основі цього методу лежить, перш за все, схильність людей свідомо слідувати позитивного образу.

Вплив на школяра яскравих прикладів героїзму і мужності, виявлених під час захисту Батьківщини, виконанні інтернаціонального обов'язку, викликає бажання слідувати цим прикладам у власному житті.

Використання прикладу, як спонукання до наслідування, може бути здійснено не тільки в зв'язку з найвищим взірцем героїзму і доблесті. Якщо хто-небудь з учнів домагається помітних успіхів у навчанні, його треба поставити в приклад. Цей прийом заснований на близькому й зрозумілому для всіх зразку і тому, ефективний.

Особливо важливо показати позитивні мотиви і цілі діяльності героя.

Позитивний приклад являє собою потужний засіб, що спонукає учнів до змагання з метою досягнення високих показників у навчанні та дисципліні взагалі.

Наводячи приклад мужності, героїзму, необхідно показати громадську цінність подвигу героя, то, як він сприяв виконанню загальної бойового завдання підрозділу.

Приклади повинні наштовхувати учнів на глибокі самостійні роздуми, допомагати їм виробити позитивні моральні ідеали, виховувати здатність і внутрішню готовність до самовідданим діям.

Метод вправи в навчанні і вихованні полягає в систематичному повторенні учнями певних дій і вчинків, в результаті чого у них формуються потрібні навички, звички, удосконалює мислення, розвиває уяву, закріплюються вольові та інші якості.

Корисно багаторазово доручати учням спочатку прості, а потім більш складні завдання; розробити короткі доповіді, виступи на військову тему, підготувати наочні посібники для

занять, організувати і провести позакласні заходи (заняття гуртків, змагання, огляди, тренування).

Метод заохочення застосовується, коли необхідно підтримати і посилити позитивні мотиви і спонукання, активізувати їх прояви в поведінці учня, розвинути його впевненість в своїх силах, підвищити відповідальність і прагнення домагатися нових успіхів.

Заохочувати слід не за виконання елементарних обов'язків, а за здійснення щодо складних завдань.

Формами заохочення можуть бути похвала, подяка, приміщення фотографії на дошці пошани тощо.

Метод примусу застосовується, коли в виховних цілях необхідно засудити дії і вчинки учня, які суперечать нормам моралі та дисципліни, а також спонукати того чи іншого старшокласника до виконання вимоги всупереч його небажання. Будь-яке покарання і примус має доцільно поєднуватися з методом переконання і будується на його основі.

Тільки тоді, коли всі інші методи впливу вичерпані і не дали бажаного результату, вдаються до примусу.

Іноді достатньо обмежитися просто зауваженнями, нагадуванням, попереджувальних плакатів.

Заборона, осуд вчинку учня громадськістю, колективом або догану (стягнення) є крайніми заходами.

Стягнення повинно бути своєчасним і гласним. Не можна застосовувати примус в стані роздратування або загрожувати учневі покаранням.

Форми військово-патріотичного виховання. Організація і проведення військово-патріотичної роботи передбачає використання цілого комплексу відповідних форм, які можуть бути диференційовані на три основні групи.

Перша група, обумовлена загальнорозвивальним компонентом змісту військово-патріотичного виховання, включає в себе досить великі і різноманітні форми загальнопатріотичного характеру. Вони використовуються головним чином в умовах здійснюваного в системі навчально-виховних закладів (усіх основних рівнів) процесу. Вони також використовуються у вигляді доповнювальних елементів (навчальних занять) за самими різними навчальними дисциплінами, особливо гуманітарними, на спеціалізованих факультетах, гуртках, курсах, секціях та ін.; бесіди, ранки, вечори запитань і відповідей, "круглі столи", зустрічі з ветеранами, воїнами запасу і військовослужбовцями; вдосконалення навчально-матеріальної бази початкового військового навчання тощо.

Друга група, обумовлена специфікою змісту військово-патріотичного виховання, менш різноманітна і характеризується більшою військовою і військово-прикладною спрямованістю. Ці форми, що проводяться переважно у вигляді практичних занять, робіт, різних ігор і т. д., включають, зокрема, ознайомлення школярів з життям і діяльністю військ, з особливостями служби і побуту військовослужбовців (військово-технічні гуртки, тактичні навчання, гуртки бойового хортингу, тактико-стройові заняття, військово-спортивні ігри, секції з військово-прикладних видів спорту тощо).

Найбільш перспективним у плані високоефективного виконання завдань військово-патріотичного виховання є застосування комплексних комбінованих інтегрованих форм, оптимально поєднують як загальне, так і специфічне в його змісті, що утворюють третю групу. До неї відносяться такі форми, як оборонно-спортивний оздоровчий табір, навчально-польові збори, патріотичні клуби і об'єднання різного спрямування, університети майбутнього воїна, офіцера, школи юних моряків, льотчиків, прикордонників, десантників і деякі інші.

Ці форми включають в себе різні багатопланові заходи, які проводяться системно, з певною циклічністю, відповідно до науково обґрунтованими організаційними умовами.

Тим самим, значною мірою, долається розрив між теоретичними і практико-прикладними компонентами військово-патріотичного виховання, між його загальнорозвиваючою спрямованістю і специфічними завданнями.

Здійснення патріотичного виховання передбачає використання системи засобів, яка включає три основних компоненти: матеріально-технічний, освітній та організаційний.

Висновок. Таким чином, у даній науковій статті визначено методи забезпечення реалізації програми військово-патріотичного виховання засобами бойового хортингу, метою дослідження є визначення основних характеристик бойового хортингу як чинника формування військово-патріотичних здібностей, національно-патріотичного виховання, фізичної культури та основ здоров'я учнівської молоді та наукове обґрунтування засобів позитивного впливу бойового хортингу, що сприяють вихованню у молоді військово-патріотичних навичок, цінностей здорового способу життя, всебічного розвитку, підвищенню рівня здоров'я за методикою виду спорту бойового хортингу.

Перевірено ефективність психолого-педагогічних умов, організаційних форм і методів, проведено теоретичний аналіз проблеми виховання фізичних якостей, військово-прикладних здібностей, умови застосування оздоровчих, прикладних, загальнорозвивальних і спеціальних фізичних вправ бойового хортингу для підвищення ефективності роботи систем організму.

У результаті дослідження можна зробити висновки, що практичне значення одержаних результатів полягає у впровадженні в педагогічну практику методики виховання у школярів інтересу до занять фізичною культурою в закладі загальної середньої освіти, яка включає різні форми і методи виховної роботи, методичних рекомендацій щодо виховання у школярів інтересу до занять фізичною культурою в закладі загальної середньої освіти.

Отримані результати стануть у нагоді класним керівникам, учителям фізичної культури та Захисту України, керівникам спортивних гуртків і секцій з бойового хортингу, студентам закладів вищої освіти, викладачам закладів вищої освіти з фізичного виховання і спорту під час викладання теорії і методики бойового хортингу, фізичного виховання, спецкурсів учителів у системі післядипломної педагогічної освіти. Матеріали дослідження можуть бути використані на курсах підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури та керівників спортивних секцій у системі післядипломної педагогічної освіти, а також під час підготовки навчальних програм, методичних посібників і рекомендацій.

Отже, у даному науковому дослідженні визначено методи організації і проведення заходів військово-патріотичного виховання та допризовної підготовки молоді за методиками бойового хортингу, забезпечення реалізації програми національно-патріотичного виховання засобами бойового хортингу, метою дослідження є визначення основних характеристик бойового хортингу як чинника формування військово-патріотичних здібностей, національно-патріотичного виховання, фізичної культури та основ здоров'я учнівської молоді та наукове обґрунтування засобів позитивного впливу бойового хортингу, що сприяють вихованню у молоді військово-патріотичних навичок, цінностей здорового способу життя, всебічного розвитку, підвищенню рівня здоров'я за методикою виду спорту бойового хортингу.

Дослідно-експериментальним шляхом перевірено ефективність упровадженої педагогічної системи національно-патріотичного виховання, формування військово-патріотичних здібностей, фізичної культури та основ здоров'я учнівської молоді засобами бойового хортингу, ціннісного ставлення до здоров'я та уникнення шкідливих звичок. Подано результати дослідження щодо формування військово-прикладних здібностей, цінностей здорового життя та ефективності організаційних форм національно-патріотичного виховання, спортивної дисципліни у процесі занять бойовим хортингом в умовах навчального процесу закладів освіти. У ході допризовної підготовки молоді

набуває військових знань і практичних навичок в обсязі, необхідному для успішного засвоєння програми бойової підготовки.

Допризовна підготовка включається до визначеної державою складової закладів вищої, професійно-технічної і загальної середньої освіти та проводиться за затвердженими відповідно до законодавства програмами, погодженими з Міністерством оборони України.

Керівництво допризовною підготовкою, програмним і методичним забезпеченням здійснює Міноборони, Міносвіти, а також інші центральні органи виконавчої влади, яким підпорядковані заклади освіти, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві держадміністрації та органи місцевого самоврядування. Міноборони за участю інших центральних органів виконавчої влади: розробляє і затверджує нормативно-правові акти з питань допризовної підготовки; організовує і проводить навчально-методичні збори офіцерів військових комісаріатів, які відповідають за допризовну підготовку; бере участь у розробленні програм допризовної підготовки; узагальнює досвід проведення допризовної підготовки. Безпосереднє керівництво допризовною підготовкою в оперативних командуваннях покладається на управління оперативного командування.

Перспективи подальшого дослідження. Подальша робота над забезпеченням реалізації програми військово-патріотичного виховання засобами бойового хортингу, вивченням основних характеристик бойового хортингу як чинника формування військово-патріотичних здібностей, фізичної культури та основ здоров'я учнівської молоді у процесі занять у констатувальному та формуальному експериментах буде детальніше конкретизована в результатах дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антоненко С. А. Підготовка професійних захисників України у системі бойового хортингу / С. А. Антоненко, Е. А. Єрьоменко, В. Л. Грищук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 52–62.
2. Бабурнич С. А. Професіограма спортивного судді з бойового хортингу / С. А. Бабурнич, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 343–353.
3. Бадьора С. М. Методи психічної саморегуляції співробітників правоохоронних органів у системі бойового хортингу / С. М. Бадьора, Е. А. Єрьоменко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 334–346.
4. Біла В. Р. Військово-патріотичне виховання школярів і студентів у процесі занять бойовим хортингом / В. Р. Біла, Е. А. Єрьоменко, В. В. Чмелюк // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 242–254.
5. Бобік С. П. Формування професійно-психологічних здібностей співробітників правоохоронних органів у процесі занять бойовим хортингом / С. П. Бобік, Е. А. Єрьоменко, С. П. Параниця // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 23–38.
6. Боднарчук О. Г. Бойовий хортинг для підготовки співробітників правоохоронних органів / О. Г. Боднарчук, Е. А. Єрьоменко, В. Р. Біла // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 226–242.
7. Боднарчук В. В. Бойовий хортинг як засіб формування професійно-прикладних якостей курсантів і працівників силових структур / В. В. Боднарчук, Е. А. Єрьоменко, В. В. Чмелюк // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 188–200.
8. Брухно Ю. С. Бойовий хортинг як засіб формування фізичної культури студентів і курсантів / Ю. С. Брухно, Е. А. Єрьоменко, В. Л. Грищук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів

- України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 200–214.
9. Буток О. В. Бойовий хортинг і здоров'я людини / О. В. Буток, Е. А. Єрьоменко, В. Е. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 564–575.
10. Бухтіяров О. А. Бойовий хортинг як система підготовки українського професійного воїна-патріота / О. А. Бухтіяров, Е. А. Єрьоменко, В. Л. Грищук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 126–139.
11. Вехтев В. В. Бойовий хортинг у військовому мистецтві / В. В. Вехтев, Е. А. Єрьоменко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 827–840.
12. Вишницький І. О. Застосування прийомів боротьби у різних видах єдиноборств / І. О. Вишницький, Е. А. Єрьоменко // Збірник наукових статей. – Дніпро : ДДІФКіС, 1996. – С. 57–72.
13. Ганчева В. І. Бойовий хортинг: методика застосування дихальних вправ у процесі занять / В. І. Ганчева, Е. А. Єрьоменко, Г. А. Коломощь // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 667–682.
14. Гарбовський Л. А. Бойовий хортинг і методика викладання у закладах вищої освіти / Л. А. Гарбовський, Е. А. Єрьоменко, В. Л. Грищук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 155–173.
15. Гречана Л. О. Бойовий хортинг у системі початкової школи закладів загальної середньої освіти / Л. О. Гречана, Е. А. Єрьоменко, С. М. Солодько // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28–29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіт», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 554–563.
16. Гречаний О. М. Методика викладання бойового хортингу в процесі гурткової роботи у закладах загальної середньої освіти / О. М. Гречаний, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 251–262.
17. Грищук В. Л. Бойовий хортинг як засіб професійно-прикладної підготовки правоохоронців до виконання службово-бойових завдань з протидії контрабанді у районах здійснення операції об'єднаних сил / В. Л. Грищук, Е. А. Єрьоменко, О. А. Бухтіяров // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 59–73.
18. Деркач О. В. Розвиток фізичних якостей у співробітників правоохоронних органів засобами бойового хортингу за методом функціонального тренування / О. В. Деркач, Е. А. Єрьоменко, О. В. Буток // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 384–403.
19. Довгань Н. Бойовий хортинг як інструмент соціалізації студентів закладів вищої освіти / Н. Довгань, Е. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 177–186.
20. Ерєменко Э. А. Хортинг – философия украинского единоборца / Э. А. Ерєменко // Боевые искусства – ключи к совершенству. – 2012. – № 6. – С. 4–5.
21. Єрьоменко В. Засоби профілактики основних стоматологічних захворювань у студентів, курсантів, спортсменів бойового хортингу та співробітників правоохоронних органів / В. Єрьоменко, Е. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 116–126.
22. Єрьоменко В. Е. Медичний контроль змагальної діяльності з бойового хортингу / В. Е. Єрьоменко, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 195–215.
23. Єрьоменко В. Стоматологічне здоров'я дітей та молоді як чинник спортивних успіхів у бойовому хортингу / В. Єрьоменко, Е. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 96–111.

24. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг. Навчальна програма спортивної секції з бойового хортингу для учнів середнього шкільного віку 5–9 класів : навч. програма / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – ГС «НФБХУ», 2021. – 127 с.
25. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг – виховна система школярів України / Е. А. Єрмоєнко, О. М. Гречаний // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 240–251.
26. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг – професійно-прикладний вид спорту правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Національна федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 203 с.
27. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг у системі професійної підготовки співробітників державних правоохоронних органів : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 222 с.
28. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як ефективний засіб військово-патріотичного виховання школярів і студентів / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 31–39.
29. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів закладів вищої освіти / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 215–225.
30. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб військово-патріотичного виховання старшокласників / Е. А. Єрмоєнко, К. М. Кукушкін // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 273–287.
31. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб оптимізації функціональної підготовки студентів і курсантів спеціалізованих закладів вищої освіти та співробітників правоохоронних органів / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 19–33.
32. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб прикладної психофізичної підготовки курсантів правоохоронних спеціальностей відомчих закладів вищої освіти / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 128–138.
33. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб професійно-психологічної підготовки співробітників правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Нац. федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 138 с.
34. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як система формування готовності співробітників правоохоронних органів до дій в екстремальних ситуаціях / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 110–128.
35. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як чинник формування військово-патріотичних здібностей, фізичної культури та основ здоров'я учнівської молоді / Е. А. Єрмоєнко, І. В. Кузора // *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. праць. К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2020. Вип. 8 (128) 20. С. 61–69.
36. Єрмоєнко Е. А. Витоки та історія розвитку бойового хортингу в Україні і за кордоном / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 55–70.
37. Єрмоєнко Е. А. Виховання наполегливості у школярів 6–7 років у процесі занять хортингом : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Едуард Анатолійович Єрмоєнко. – К., 2016. – 222 с.
38. Єрмоєнко Е. А. Виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко // *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / Фізична культура і спорт/»*. – 2019. – Вип. 10 (118). – 2019. – С. 49–56.
39. Єрмоєнко Е. А. Виховна система бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2018. – Вип. 9. – С. 156–171.

40. Єрмоєнко Е. А. Відкрита заява Едуарда Єрмоєнко про заснування хортингу – національного виду спорту України 17 липня 2008 року / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во України у справах сім'ї, молоді та спорту. Київ : Тренерська рада, 2008. – 7 с.
41. Єрмоєнко Е. Військово-патріотична програма та прикладний хортинг / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу : зб. наук. праць / Нац. академія педагогічних наук України, Ін-т проблем виховання НАПН України, Українська федерація хортингу. – К. : Паливода А. В., 2014. – Вип. 1. – С. 10–19.
42. Єрмоєнко Е. А. Військово-прикладний і бойовий хортинг у системі професійної підготовки допризовної молоді, військовослужбовців та правоохоронців / Е. А. Єрмоєнко, С. С. Полторацький // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 527–533.
43. Єрмоєнко Е. Всесвітнє українське земляцтво та діаспора у сприянні розвитку бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 56–79.
44. Єрмоєнко Е. А. Декларація хортингу у світі / Е. А. Єрмоєнко // Колегія Мін-ва України у спр. сім, мол. та сп. : Київ, 2008. – 12 с.
45. Єрмоєнко Е. А. Засади формування цінностей здорового життя учнівської та студентської молоді засобами хортингу. *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць.* К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. Вип. 10 (80) 16. – С. 38–44.
46. Єрмоєнко Е. А. Значимість цінностей фізичної культури та основ здоров'я для студентів і курсантів, які займаються бойовим хортингом. *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць.* К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 11 (119) 19. С. 71–79.
47. Єрмоєнко Е. А. Комплексне використання потенціалу бойового хортингу для забезпечення національної безпеки України в умовах зовнішньої агресії / Е. А. Єрмоєнко // Актуальні проблеми забезпечення національної безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі : зб. тез IV наук.-практ. інтернет-конфер., 25-31 травня 2020 р., м. Ірпінь – м. Хмельницький / Мін-во фінансів України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Хмельницький : Науково-дослідний центр митної справи, 2020. – С. 18–23.
48. Єрмоєнко Е. А. Концепція розвитку бойового хортингу в системі освіти України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, ГС «Національна федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 122 с.
49. Єрмоєнко Е. Медико-біологічні та морфофункціональні особливості бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 112–121.
50. Єрмоєнко Е. Медико-фізіологічні чинники самоконтролю за фізичним навантаженням на тренуваннях з бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури студентів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 127–138.
51. Єрмоєнко Е. А. Міжнародні правила змагань з хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Київ : МГО «Міжнародна Федерація Хортингу», 2009. – 85 с.
52. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма гурткової (секційної) роботи «Хортинг» для учнів 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів / Е. А. Єрмоєнко // К. : Паливода А. В., 2012. – 268 с.
53. Єрмоєнко Е. А. Наукове обґрунтування психолого-педагогічних умов виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць. - Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. - Вип. 3 (123). - С. 47-56. - DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2020.3(123).09.
54. Єрмоєнко Е. А. Основоположні принципи бойового хортингу. *Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць.* К. : Паливода А. В. 2018. Вип. 9. С. 22–31.
55. Єрмоєнко Е. А. Особливості самовиховання в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 40–55.
56. Єрмоєнко Е. А. Особливості фізичної і психологічної підготовки та формування професійних якостей курсантів і працівників правоохоронних органів засобами бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції

- об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 39–42.
57. Єрмоєнко Е. А. Правомірність застосування службово-прикладних прийомів фізичного впливу системи бойового хортингу в екстремальних умовах соціального характеру у межах необхідної самооборони / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 95–110.
58. Єрмоєнко Е. А. Принципи виконання й методика вивчення базових технічних елементів хортингу: методичний посібник / Е. А. Єрмоєнко // К. : Паливода А. В., 2009. – 87 с.
59. Єрмоєнко Е. А. Психічні процеси в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 63–72.
60. Єрмоєнко Е. А. Робоча програма фізкультурно-оздоровчих занять з хортингу для дітей / Е. А. Єрмоєнко // К. : Нац. ун-т фізичного виховання і спорту України, 2009. – 32 с.
61. Єрмоєнко Е. А. Система фізичного виховання спортсменів бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 187–205.
62. Єрмоєнко Е. А. Теоретико-методичні засади виховання наполегливості в молодших школярів у процесі занять бойовим хортингом : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Ін-т проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 191 с.
63. Єрмоєнко Е. А. Технічна підготовка спортсмена бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 652 с.
64. Єрмоєнко Е. А. Тренування в хортингу: навчально-методичний посібник / Е. А. Єрмоєнко // К. : Паливода А. В., 2009. – 227 с.
65. Єрмоєнко Е. Філософія бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 82–104.
66. Єрмоєнко Е. Формування фізичної культури та цінностей здорового способу життя студентської молоді як передумова спортивних успіхів у бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 261–274.
67. Єрмоєнко Е. А. Формування цінностей здорового життя учнівської та студентської молоді на заняттях хортингом у навчальних закладах / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2016. – Вип. 6. – С. 115–123.
68. Єрмоєнко Е. А. Хортинг : навчальна програма гурткової (секційної) роботи для учнів 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів / Єрмоєнко Едуард Анатолійович. – Київ : Паливода А. В., 2012. – 268 с.
69. Єрмоєнко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України: метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2014. – 1064 с.
70. Зверев А. В. Бойовий хортинг у методиках вдосконалення силових якостей спортсменів різних вікових груп / А. В. Зверев, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 593–603.
71. Івашковський В. Психомоторика та психо-фізіологічні особливості підготовки спортсменів бойового хортингу / В. Івашковський, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 130–138.
72. Ільницький І. Р. Хортинг та організація навчання / І. Р. Ільницький, Е. А. Єрмоєнко, С. А. Бабурнич // Збірник наукових праць. – Київ : Паливода А. В., 2008. – С. 247–258.
73. Карасевич С. А. Бойовий хортинг як засіб морально-етичного виховання особистості / С. А. Карасевич, Е. А. Єрмоєнко, В. Р. Біла // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 346–357.
74. Кіблицький Р. В. Бойовий хортинг: концептуальні засади розвитку і популяризації в Україні / Р. В. Кіблицький, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 502–514.
75. Коломоєць Г. А. Бойовий хортинг і принципи формування духовно-моральної вихованості учнів / Г. А. Коломоєць, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Деревянко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних

органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 776–793.

76. Колос М. А. Бойовий хортинг: швидкісно-силова підготовка та оптимізація управління навчально-тренувальним процесом / М. А. Колос, Е. А. Єрьоменко, О. М. Сидоренко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 493–502.

77. Кузора І. В. Військово-патріотична програма бойового хортингу / І. В. Кузора, Е. А. Єрьоменко, В. В. Вехтев // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 840–852.

78. Кукушкін К. М. Методика військово-патріотичного виховання школярів у процесі занять бойовим хортингом / К. М. Кукушкін, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 6–14.

79. Куцкір М. С. Принципи виховання системних вольових якостей спортсменів хортингу / М. С. Куцкір, Е. А. Єрьоменко, О. М. Гречаний // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 108–126.

80. Литвиненко А. М. Бойовий хортинг – комплексна система фізичного виховання особистості / А. М. Литвиненко, Е. А. Єрьоменко, В. Е. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 403–422.

81. Лях В. Інноваційні підходи у боротьбі «Лави на лаву» з учнями козацьких класів і спортсменів бойового хортингу / В. Лях, Е. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 164–176.

82. Ляховець О. О. Бойовий хортинг як засіб виховання патріотизму у дітей дошкільного віку / О. О. Ляховець, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 305–315.

83. Остапенко О. І. Бойовий хортинг як засіб формування у старшокласників готовності до військової служби / О. І. Остапенко, Е. А. Єрьоменко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 638–652.

84. Петрочко Ж. В. Хортинг – школа сили і честі юного українця : метод. посіб. / Ж. В. Петрочко, Е. А. Єрьоменко. – К. : ПАЛИВОДА А. В., 2016. – 544 с.

85. Полторацький С. С. Бойовий хортинг у впровадженні воїнських традицій українського народу / С. С. Полторацький, Е. А. Єрьоменко, В. Е. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 538–550.

86. Присяжнюк С. Бойовий хортинг та проблема активного відпочинку спортсменів у різні вікові періоди / С. Присяжнюк, Е. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 206–218.

87. Пустолякова Л. Бойовий хортинг у системі навчання фізичних вправ загального розвитку та спеціально-підготовчих вправ на заняттях з фізичного виховання у закладах вищої освіти / Л. Пустолякова, Е. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 187–195.

88. Рудей Д. Ю. Бойовий хортинг у комплексі виховних засобів спортсменів шкільного віку / Д. Ю. Рудей, О. М. Гречаний, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 334–343.

89. Сичов С. Бойовий хортинг та особливості оптимізації управління атлетичним тренуванням у процесі спортивної діяльності / С. Сичов, Е. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 219–225.

90. Сікан В. Ю. Технології здоров'язбереження у методиці хортингу / В. Ю. Сікан, Е. А. Єрьоменко, С. А. Бабурнич // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 284–301.

91. Степанюк А. В. Планування та організація навчально-виховного процесу з хортингу / А. В. Степанюк, Е. А. Єрьоменко, В. В. Вехтев // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 325–338.

92. Степура Т. М. Бойовий хортинг як засіб формування специфічних психічних властивостей співробітників правоохоронних органів / Т. М. Степура, Е. А. Єрмоєнко, О. В. Буток // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 173–188.

93. Тішин А. В. Застосування прийомів бойового хортингу при вдосконаленні навчання у вищих освітніх установах правоохоронних органів України / А. В. Тішин, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 296–305.

94. Федорченко Т. Є. Бойовий хортинг і методика проведення занять в умовах здоров'язберігальної педагогіки / Т. Є. Федорченко, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 695–713.

95. Чмелюк В. В. Бойовий хортинг у підрозділах державної митної служби для підготовки співробітників до протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення операції об'єднаних сил на сході України / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Бондарчук // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 7–25.

96. Чмелюк В. В. Бойовий хортинг як чинник навчання і професійної підготовки курсантів закладів вищої освіти правоохоронної спрямованості / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Бондарчук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 8–23.

97. Шаповалов Б. Б. Перспективи розвитку бойового хортингу як засобу підготовки військовослужбовців правоохоронних органів військової структури до дій з ризиком для життя та здоров'я / Б. Б. Шаповалов, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 315–322.

98. Шило О. М. Фізичне і морально-психологічне становлення особистості засобами хортингу / О. М. Шило, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Вехтев // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць. – К. : Паливода А. В., 2010. – С. 127–140.

99. Savchenko, A. (2017). Combat horting – educational practice for young people / A. Savchenko, E. Yeromenko // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 88–95.

Yeromenko E. A.

State Tax University, Irpin, Ukraine

IMPLEMENTATION OF THE MEASURES OF PRE-COLLEGE TRAINING OF THE YOUTH INTO THE EDUCATIONAL PROCESS OF THE COMBAT HORTING SCHOOL GROUP

***Abstract.** This scientific article identifies methods of organizing and conducting military-patriotic education and pre-prescription training of youth according to the methods of combat horting, ensuring the implementation of the program of national-patriotic education by means of combat horting, the purpose of the study is to determine the main characteristics of combat national-patriotic education, physical culture and basics of health of student's youth and scientific substantiation of means of positive influence of fighting horting promoting education in youth of military-patriotic skills, values of a healthy way of life, comprehensive development, increase of level of health by a sports technique. combat horting. The effectiveness of the implemented pedagogical system of national-patriotic education, formation of military-patriotic abilities, physical culture and basics of health of student youth by means of combat horting, values to health and avoidance of bad habits has been tested experimentally. The results of the research on the formation of military-applied abilities, values of healthy life and efficiency of organizational forms of national-patriotic education, sports discipline in the process of combat horting in the educational process of educational institutions are presented. During pre-prescription training, young people acquire military*

knowledge and practical skills to the extent necessary for the successful mastering of the combat training program. Pre-service training is included in the state-defined component of institutions of higher, vocational and general secondary education and is carried out according to the programs approved in accordance with the legislation, agreed with the Ministry of Defense of Ukraine. The Ministry of Defense, the Ministry of Education, as well as other central executive bodies to which educational institutions are subordinated, the Council of Ministers of the Autonomous Republic of Crimea, local state administrations and local self-government bodies manage pre-conscription training, software and methodological support. The Ministry of Defense with the participation of other central executive bodies: develops and approves regulations on pre-conscription training; organizes and conducts training and methodological meetings of officers of military commissariats responsible for pre-conscription training; participates in the development of pre-service training programs; summarizes the experience of pre-service training. The direct management of pre-service training in operational commands is entrusted to the management of operational command.

Key words: *pre-conscription training, military-patriotic abilities, combat horting, pre-conscription training management, readiness to defend Ukraine, patriotic qualities.*